

УДК 658.14:336.77

О.М. Охоба, Національна академія управління

ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРЕЗ БАНКІВСЬКІ КРЕДИТИ

Постановка проблеми. Раніше більшості українським підприємствам для свого розвитку вистачало власного прибутку, а сьогодні їм вже не обійтися без залучення інвестицій як внутрішніх, так і зовнішніх, які сприяють підвищенню платоспроможності і зменшенню збитковості [7].

Проблема, яка зараз стоїть перед українськими підприємствами, полягає у фінансуванні їх економічного розвитку. Для ефективного її вирішення інвестування підприємств можна здійснювати через надання банківських кредитів як власними, так і зовнішніми кредиторами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Банківське кредитування підприємств останнім часом почало дуже швидко розвиватися. І хоча цьому питанню присвячено чимало наукових праць [1; 4; 6; 8; 9; 11], кількість наданих українським підприємствам кредитів залишається дуже незначною.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Причинами такого становища є недостатня розробленість шляхів кредитування реального сектору економіки.

Мета статті. Виходячи з обґрунтування та недостатнього стану розробок з даної проблеми, метою цієї статті є розробка і удосконалення умов надання кредитів підприємствам України.

Виклад основного матеріалу. Сукупний капітал усіх комерційних банків України складає більше 4 млрд. грн. і збільшується не набагато [5]. Цю цифру можна порівняти з капіталом одного невеликого західного банку, а це свідчить про те, що вітчизняна банківська система не в змозі здійснювати фінансові інвестиції в реальний сектор економіки з таких причин:

- більшість українських підприємств збиткові, що підвищує ризик повернення кредиту;
- не існує діючого механізму примусового повернення кредиту;
- більше половини грошового обігу знаходиться поза банками, що зменшує їх кредитні ресурси;
- комерційні банки мають можливість здійснювати високоприбуткові операції на ринку іноземних валют.

Якщо ж вітчизняні комерційні банки кредитують українські підприємства, то процентні ставки по кредитах у них занадто високі, тому що вони включають:

- ціну вартості капіталу;
- інфляційні очікування;
- політичні і управлінські ризики.

В результаті здійснення більшості інвестиційних проектів стає не вигідним.

В умовах високих внутрішніх комерційних кредитів вітчизняні підприємства звертаються до іноземних кредиторів, в яких ставка по кредитах менша, ніж у вітчизняних кредитних установах. Такими кредиторами в Україні виступають закордонні кредитні установи, а саме: Фонд кредитування малого підприємництва (ФКМП), який діє під керівництвом Фонду підтримки підприємств у незалежних державах і надає позики малим та середнім приватним підприємствам України; Фонд “Євразія”, який співпрацює з комерційними банками з метою надання позик у твердій валюті малим виробничим підприємствам та підприємствам сфери послуг в економічно відсталих районах; міжнародні фінансові організації, які входять до групи Світового банку. Це також Міжнародний валютний фонд (МВФ), Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР), Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК).

Для того, щоб залучити міжнародні інвестиції в розвиток підприємств, необхідно створити такі умови: прозоре законодавство; прийнятні ризики; достатню кількість ефективних проектів; розвинуту інфраструктуру.

Тому вітчизняним підприємствам, які прагнуть отримати міжнародне фінансування, при підготовці проектів для потенційного інвестора потрібно більше уваги приділяти таким його складовим [10]:

1. *Технічному і фінансовому виконанню проекту.* Міжнародного інвестора цікавлять фінансові ресурси власника проекту, досвід його роботи, загальна стратегія власника, а також, чи відповідає вона стратегії довгострокового інвестора.

2. *Структурі власності.* Міжнародного інвестора цікавить, хто є власниками майбутнього проекту, наскільки складна структура володіння, адже складні схеми володіння є перешкодою для вкладення інвестицій.

3. *Менеджменту.* Топ-менеджери повинні мати відповідний досвід, а їхнє бачення проекту збігатися з бажанням власників.

4. *Місцю, яке проект буде займати на ринку.* Для того, щоб брати участь у проекті, інвестор повинен знати: основних “гравців” даного ринку; хто є (чи може стати) основним конкурентом (конкурентами) передбачуваного партнера; яку частку ринку буде займати партнер після здійснення проекту, і наскільки чітко володіють ситуацією власники проекту.

Щодо ЄБРР, то він підтримує розвиток приватних підприємств за допомогою кредитних ліній, а також прямого фінансування спільних підприємств та місцевих приватних компаній. Так, у серпні 2000 р. ЄБРР відкрив кредитну лінію на суму 88 млн. дол. для фінансування в Україні мікропідприємств, малих та середніх підприємств. У жовтні 2000 р. ЄБРР надав кредит на суму 16,8 млн. дол. “Укррічфлоту”, у листопаді 2000 р. – кредит на суму 10 млн. дол. Першому Українському Міжнародному банку (ПУМБ), призначений для збільшення середньо- та довгострокового фінансування українського корпоративного сектору [2].

У 2003 р. МФК надала кредит у сумі 30 млн. дол. АТЗТ “Миронівський хлібопродукт” (ТМ “Наша Ряба”) – основному виробнику курятини. Це перший кредит МФК компанії, яка функціонує в агропромисловому комплексі України. Одночасно із розширенням і вдосконаленням виробничої бази та системи збуту, відповідно до вимог Міжнародної фінансової корпорації на ТМ “Миронівський хлібопродукт” має відбутися також реформа менеджменту за західними стандартами. Мета цієї реформи – зробити прозорішою систему корпоративного управління підприємством [3].

Отже, поряд з певними позитивними моментами міжнародний кредит має негативні сторони. Зокрема серед них можна виділити такі:

- диспропорцію у відтворенні суспільного продукту, оскільки розвиваються тільки прибуткові галузі і затримується розвиток тих галузей, в які іноземні інвестиції не вкладаються;
- посилення конкурентної боротьби країн за ринки збуту, джерела сировини, сфери вкладення капіталів;
- підтримка політичних та економічних режимів, маріонеткових урядів в країнах-позичальниках, які вигідні для країн-кредиторів;
- мобілізація для виплати боргу значних фінансових ресурсів, що часто перевищують потенційні можливості країни-позичальника тощо.

Для того, щоб Україна і надалі співпрацювала з міжнародними фінансовими організаціями, відносини з ними повинні ґрунтуватися на таких засадах:

- умови кредитних угод не повинні суперечити національним інтересам України та стратегії її розвитку як самостійної держави;

- забезпечення рівноправних та взаємовигідних стосунків;
- спрямування залучених кредитів у пріоритетні галузі економіки, які визначені урядом України, переважно на розвиток виробництва;
- підготовка українськими спеціалістами проектів реформування вітчизняної економіки, для здійснення яких залучаються кредити;
- співпраця на основі Програми діяльності Кабінету Міністрів України, а не підготовлених представниками МВФ та Світового банку Меморандумів економічної політики уряду України, які суперечать національним інтересам.

Висновки. Отже, для українських підприємств, які переходять до ринкової економіки, важливе значення має стимулювання інвестиційних процесів за рахунок внутрішніх і зовнішніх кредитів. Основні шляхи реалізації цих завдань полягають у виробленні ефективної політики фінансових запозичень у міжнародних фінансових організацій, розвинутих країн і, що найбільш важливо, у стимулюванні внутрішніх кредиторів. Обидва шляхи повинні бути збалансованими, тому що перевага першого означала б перетворення України в країну-боржника при довготривалому спаді виробництва і проблемах платіжного балансу держави.

Список літератури

1. Бодаковський В. Ю. Проблеми залучення кредитних ресурсів вітчизняними підприємствами // Фінанси України. – 2005. – №1. – С. 106-112.
  2. Діяльність ЄБРР в Україні. – <http://www.bizproject.com.ua/action/>
  3. Друге дихання “Миронівського хлібопродукту”. – http://www.kontrakty.com.ua/show/ukr/print_article/8/4920031409.html
  4. Захарін С. В. Кредитування інвестиційної діяльності // Фінанси України. – 2004. – №4. – С. 97-105.
  5. Коломойцев В. Э. Альтернатива разрухе. Латиноамериканский инвестиционный опыт преодоления глобального финансово-экономического кризиса. Первые успехи Украины в привлечении иностранных инвестиций. – К.: Молодь, 2000. – С. 331-332, 335.
  6. Кузнецова А., Карпа Я. Банківський сектор України як джерело фінансування інвестиційно-інноваційної діяльності // Вісник НБУ. – 2004. – №1. – С. 60-63.
  7. Курочкін Г. Ф., Охоба О. М. Вплив інвестицій на підвищення платоспроможності підприємств // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – №4. – С. 11-13.
  8. Мочерний С.В., Тришак Л. С. Банківська система України. – Львів: Тріада плюс, 2004. – 304 с.
  9. Пересада А. А., Майорова Т. В. Управління банківськими інвестиціями: Монографія. – К.: КНЕУ, 2005. – 388 с.
  10. Семенов С. Вот вырасту большим... // Бизнес. – 2003. – №21. – С. 106, 108.
  11. Сундук А., Юрін Я. Банківське кредитування як чинник гарантування інвестиційної безпеки регіонів України // Вісник НБУ. – 2004. №1. – С. 24-26.
- Отримано 08.11.2005